

בס"ד. ליל ג', אור לכ' כסלו*, בסעודת תורת, ס"ד.
הנחה*

ברוך* שעשה נסים* לאבותינו בימים ההם בזמן הזה. והנה מאומרו נסים ל' רבים מורה שזה ב' סוגי נסים*, דאין הפי' נסים ל' רבים בסוג א' רק שהם ב' סוגי נסים. וידוע דיש ב' סוגי נסים, והם נסים שעל פי דרכי הטבע ונסים שלמעלה מהטבע כלל, כי נס הוא מל' הגבהה ורוממות כמ"ש הרימו נס*, וכמו"כ בענין הנסי' הוא הגבהה ורוממות האלקות שהו"ע התגלות האלקות, כי הטבע הוא העלם והסתר האלקות* מצד שההתלבשות הוא בהעלם ובענינים טבעיים, ונס הוא בחי' התגלות אלקות, אך בזה יש ב' מדרי', נסים שמלובשים בדרכי הטבע ונסים שיוצאי' מדרכי הטבע. ולהבין ענין הנס צ"ל תחלה ענין ההשתל' שכללותו הוא מדרי' העולמות, שנתהוו בבחי' ההשתל' דוקא. ובזה יובן ענין הנס מה שהוא למעלה מהשתל', דהנה בכללי' העולמות יש עולם שנה נפש כדאי' בפיי' הראב"ד לס' יצירה* בענין וה"ס עש"ן כולו*, שעש"ן ר"ת עולם שנה נפש, והשייכות בזה

אור לכ' כסלו: להעיר, אשר בחג הגאולה י"ט כסלו תק"ס אמר אדמו"ר הזקן דרוש המתחיל „ברוך שעשה נסים לאבותינו“, ובתחלת אמירתו אמר בזה"ל: „ברוך שעשה נסים לאבותינו הבעש"ט והרב המגיד, בימים ההם פורים וחנוכה, בזמן הזה י"ט כסלו“ (שיחת י"ט כסלו תרצ"ג סעיף יא – לקוטי דיבורים חלק א כא, א. הוספות לאוה"ת בראשית חלק ה תתריד, א).

הנחה: הנחת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע.

ברוך: מאמר זה מיוסד, לכאורה, על ד"ה ברוך שעשה נסים – י"ט כסלו תרל"ד (סה"מ תרל"ד ע' עו). וראה גם ד"ה הנ"ל תרנ"ה (סה"מ תרנ"ה ע' נט). לכמה ענינים המבוארים בהמאמר – ראה ד"ה פתח אלי' די"ט כסלו וד"ה ברוך שעשה נסים דש"פ וישב – תשט"ו.

ברוך שעשה נסים: נוסח ברכת הנסים דחנוכה ופורים.

ב' סוגי נסים: ראה שער האמונה לאדמו"ר האמצעי פט"ו ואילך (ל, א ואילך). ביאורי הזהר להצ"צ חלק א ע' שטז ואילך. אוה"ת (יהל אור) לתהלים ע' קנד ואילך. ובכ"מ. בהנסמן לקמן ע' 18 בהערה ד"ה ב' מיני נסים.

נס הוא מל' הגבהה ורוממות כמ"ש הרימו נס: ישעי' סב, י. פרש"י יתרו כ, יז. וראה בארוכה – סידור עם דא"ח מד, סע"ב. פירוש המילות לאדמו"ר האמצעי פקל"ט. אוה"ת: בשלח ע' תרסה: שיר השירים חלק א ע' כט. סה"מ תרע"ח ע' פט. סה"מ תרפ"ט ס"ע 203 ואילך. תרח"ץ ע' קסט. ד"ה ברוך שעשה נסים תר"ץ.

הטבע הוא העלם והסתר האלקות: ראה סה"מ תרע"ח שם (ע' פח ואילך), תרח"ץ שם (ע' קסו ואילך). ד"ה הנ"ל תר"ץ. ובארוכה – סה"מ תרפ"ט ע' 41 ואילך. ע' 228. ובכ"מ. בפיי' הראב"ד לס' יצירה: בהקדמתו קרוב לתחלתו (ב, ג). וראה בהנסמן לקמן הערה ד"ה עולם הוא מקום.

וה"ס עשן כולו: יתרו יט, יח.

לוה"ס הוא להיות דאסתכל באורייתא וברא עלמא*, דבנין העולמות הוא עפ"י משפטי וגזירות התורה, שהרי היא הלוח כדאי' במד"ר בהתחלתו בפ' בראשי'. והנה עולם הוא מקום* והוא מדרי' המציאות שהו"ע הכלים, שהרי כל מציאות תופס מקום, והוא למעלה ענין הכלים שנופל בהם מדרי' המציאות, ובשרש הוא בחי' הרשימה* שרשימה הוא שרש הכלים, וגם בו שייך ענין מקום, וכדאי' בע"ח* שבתחלה לא הי' מקום לעמידת העולמות, ואחר הצמצום הוא התחלת שרש הכלים*, שהוא כעין ענין המקום, והוא מדרי' הרשימה, וזהו מדריגת עולם. נפש הוא החיות אלקי שבכל נברא שמחי' ומהווה אותו מאין ואפס ליש שיהי' בבחי' מציאות דבר מה כו', וכמו שבאדם למטה יש בו ג"כ ב' מדריגו' אלו, עולם נקרא הגוף בכללותו ואברי הגוף שהם כלים לאור הנפש נק' מקום, ולכן כללי' האדם נק' עולם קטן* (א"ה), להע' אדם דוקא, מורה על יחוד גוף ונפש* דזה בל"ז נק' בשר או נפש כו'), ובעולם הזה הרי מתלבש בו נפש המחי' אותו, ואעפ"י שאין ידוע לנו מהות הנפש מהו, ולא דוקא מהות הנפש בעצמותה אלא אפי' החיות כללי' מהנפש ג"כ אין אנו יודעי' אותו (א"ה, ע' בד"ה ועשית חגה"ש נ"ו מבאר בענין הארה כללי' מהנפש כו' ובד"ה ואברהם זקן בד"ה אני הוי' לא שניתי מש' מ"ז, וצרף לכאן ותבין כו'), כי עצם הנפש באמת הוא למעלה מגדר הידיעה דידיעה ענינו השגה, וכל השגה הוא רק במציאות הדבר ולא במהות הענין ממש, (א"ה, להע' בינה או"ר רק מציאות, חכ' ראי' מהות, ראי' תופס גשמי, ושמיעה רוחני), משא"כ בחי' חכמה שהיא מדרי' הראי' שהוא בד"כ במדרי' שלמעל' מן השכל, שם יוכל להיות גילוי המהות, והראי' שעל אדונינו האריז"ל אי' שהי' אצלו גילוי הנשמה*, ועליו נא' ענין ראי' כמו שמצינו שראה בפ' בלק

אסתכל באורייתא וברא עלמא: זהר ח"ב קסא, סע"א ואילך.

עולם הוא מקום: ראה ד"ה והר סיני במאמרי אדמו"ר האמצעי במדבר ח"ב ע' שלג ואילך. ע' שלז ואילך. ד"ה הנ"ל באוה"ת יתרו ס"ע תתכה ואילך; סה"מ תרנ"ז ע' קכה ואילך. וראה גם ד"ה ורוח אלקים במאמרי אדמו"ר האמצעי בראשית ע' נו ואילך. ד"ה הנ"ל פר"ת (סה"מ פר"ת ע' נד ואילך): תרפ"ו (סה"מ תרפ"ו ע' סז ואילך). ועוד.

עולם הוא מקום... שהו"ע הכלים... ובשרש הוא בחי' הרשימה: ראה בארוכה ד"ה והר סיני

תרנ"ז שבהערה הקודמת.

בע"ח: שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף ב'.

ואחר הצמצום הוא התחלת שרש הכלים: עץ חיים שם סוף ענף ג'. הובא בד"ה והר סיני

תרנ"ז שם. ובכ"מ.

האדם נק' עולם קטן: תנחומא פקודי ג. תקו"ז תיקון סט (ק.ב. קא, א). וראה אדר"נ ספלא.

א"ה: = אמר הכותב - כ"ק אדמו"ר מהור"י צ"נ"ע, שהוא המניח של מאמר זה.

אדם... מורה על יחוד גוף ונפש: ראה סה"מ תרנ"ג ע' רלה. הגהות כ"ק אדמו"ר מהור"ש"ב

נ"ע לד"ה פתח אלי' שבתו"א - תרנ"ח (ע' ב).

האריז"ל... שהי' אצלו גילוי הנשמה: ראה המשך מים רבים תרל"ו פרק קפא. וראה שערי

הקדושה להרח"ו ח"ג שער ה ושער ו. לקו"ת תצא לו, ד.

ובלעם* כו' ויובן מזה שראי' שייך לגילוי המהות (א"ה, וזהו שהעין תופס גשמי). וכ"ז הוא במדרי' שלמעלה מן השכל ששם יכול להיות ראי' במהות ועצמיות הדבר, אבל בשכל הוא רק גילוי המציאות, ומ"מ הגם שזהו רק ידיעת המציאו' מ"מ אנו יודעים בלי שום ספק כלל שיש נפש שמחי' את הגוף, והדבר ברור אם כי לא נראה במהות, והראי' שבצאת הנפש מהגוף אז הרי נחסר כל העני' ואינו צריך מאומה כו' וזהו הוראה גמורה שיש נפש המחי' את הגוף, שהרי בצאתו כו' הרי שינוי הזה יעיד על הנפש כו'. והנה עצם החיות הוא מחי' את כולם בשוה, אמנם בהארת הנפש כשמתלבש להחיות את הגוף, בזה יש חילוקי מדריגו' כמו בראש מאירים כחות נעלים יותר, והרי כל החושים הנעלי' כמו ראי' שמיעה ריח טעם כו' הכל הוא בראש דוקא, ובפרט גילוי השכל בתלת מוחין חב"ד, הכל הוא במוח שבראש, וחכ' עיקר ענינה הוא להשכיל השכלות, וההשכלות הם בקיצור ובבחי' נקודה, ובינה מדריגתה הוא לפרט הפרטי דוקא שבכל השכלה שהשכיל מצד בחי' החכ', הרי הבינה מבאר הפרטי' בהשכלה זו. ודעת הוא ההתקשרות פי' שמתקשר בעצם הענין שהשכיל ושהפריט (בהצטרפם יחד) לבחון אותם לצייר במוחו עצם ההשכלה שהשכיל אם אמיתית היא, שחפצו ע"י התקשרות זו להרגיש במוחו ע' ההשכלה הלזו כו', והוא מדרי' הדעת, וכללי' החב"ד הוא דוקא במוח שבראש משא"כ בגוף לא יש כ"א המדות ענין המדות, שכללותם הוא רק אל הזולת דוקא, וענין המדות כמו חסד דרועא ימינא וגבור' דרועא שמאלא*, אם שאין עיקר ענינם השכל ומ"מ מתלבש שם הארת השכל, שהרי כותב השכל ע"י היד, אך זה אמת שהיד אינו כלי ממש אל השכל* ההוא כמו מוח שבראש, שבראש הוא כמו התלבשו' אור בכלי לפי שהראש בכללותו הוא כלי להשכל משא"כ היד אינו כלי כלל, כ"א בדרך הארה ומעביר בלבד מתלבש בו השכל, דמ"מ בהכרח לומר שיש איזה שייכו' להשכל עם היד שהרי ע"י מתגלה כו', וכמ"ש באגה"ק ד"ה להבין משל כו'*, מעביר הנק' ג"כ התלבשות, שאינו דומה ללבושים חיצונים שע"י הרי אין שום התגלות כח מהנפש שהרי הם נפרדי' מהגוף ואינם שייכים אל האדם, והאדם אינו שייך אליהם כו' ואינם אפי' בדרך מעביר ג"כ (ואפשר קאן מען דאס יע רופין מעביר כו' (א"ה, להע' מענין הלבושי' שפועלי' ומושכי' את העצם ממש, כמבוא' בד"ה להבין ע' השבת ור"ח דש' ס"א* ובד"ה

שראה בפ' בלק ובלעם: פרי עץ חיים שער קשעהמ"ט פ"א. עמק המלך בהקדמה – הקדמה השלישית פרק ב (י, ב ואילך). וראה לקו"ת צו יז, ב. סה"מ תרח"ץ ע' רא. וש"נ.
חסד דרועא ימינא וגבו' דרועא שמאלא: תקו"ז בהקדמה „פתח אליהו" (יז, א).
כותב השכל ע"י היד . . שהיד אינו כלי ממש אל השכל: ראה אוה"ת ויקרא חלק ב ע' תסח ואילך. סה"מ תרנ"ב ע' כז ואילך. סה"מ תרצ"ו ע' 113. וש"נ.
וכמ"ש באגה"ק ד"ה להבין משל כו': לכאורה צ"ל [כמ"ש לקמן ע' 9]: ד"ה להבין מ"ש בפע"ח (קונטרס אחרון קנח, א). הובא גם באוה"ת וסה"מ תרנ"ב שם.
להבין ע' השבת ור"ח דש' ס"א: אינו ברשימת מאמרי כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע. ואולי צ"ל: דשנת תר"ס [ממאמר זה נמצא רק ההתחלה].

והשקה ס"ג)). משא"כ הידים הם השייכי' אל האדם, וע"י הרי מתגלה שכל ההוא שהוא כח מן הנפש, וברגלים הרי השכל מצומצם יותר, והגם שיש שם הארת השכל וכמו שכל הריקוד*, ושכל זה הוא מצומצם ביותר, ומ"מ אפשר לחשבו במדרי' השכל לפי שמכוין בריקודו כפי חיוב תנועות הניגון, והניגון הוא מפנימיות הכוונה שבמוחין, וכמו הלויים שהיו יודעי' לכוין בשיר, שהשיר שלהם הי' לפי אופן כוונת המוחין* שהוא כוונה פנימי' שבמוח בהשכלה ההיא (א"ה), עמ"ש בד"ה כימי צאתך, ס"ג* בענין קול מעורר כו' דוקא פנימי' הכוונה. ולהעיר בענין הלוי' שעבודתם בשיר ומדריגתם בעתיקא כמ"ש ועבד הלוי הוא דא עתיקא*, וזהו פנימי' הכוונה כו'), כי שיר הוא בחי' מקיף (שהניגון משתל' שלאחר סופו מתחיל תחילתו), וכן ע"פ פשוט מה שנאמר במשנה כל בעלי השיר* יוצאין בשיר ה"ה טבעת עגול וזה נק' שיר, והוא מדרי' מקיף, והמוחין עיקרם בחי' פנימי' דוקא, והניגון הרי המשכתו הוא מפנימיות המוחין שהוא מדריגת התענוג שבשכל, וזהו שם ישורון ושם ישראל, שיר אל, שהוא התענוג שלמעלה כו'. והנה הריקוד הוא לפי אופן הניגון, שבריקודו מכוין כפי כוונת התנועות וסדרם ממש, וכן הוא מרקד, והניגון הוא תענוג השכל, מ"מ אור השכל שבהרגלים הוא מצומצם ביותר, וסוף כל סוף הוא רק הריקוד כו', ומה שלפעמי' יש מעלה בהרגל על הראש*, מה שנושא את הראש ומוליכו למחוז חפצו כו' בזה הרגל נק' ראש, והוא גבוה בפרט זה מהראש עצמו כו', אך ע"י סדר השתל' אין שם הארת השכל, ורק מה שצריכי' לאמן את רגליו (א"ה, והראי' שתלוי בעצם תנועת האברי' כידוע) ומובן שיש בזה ריבוי חילוקי מדרי' כו'. וככל המשל הזה יובן למעלה בעולמות העליונים (אין הכוונה על עולם האצי' כ"א בעולמות בי"ע כו') שיש שם התחלקות המדריגות, שהרי אימא עילאה מקננא בכורסיא* שקאי בד"כ על עולם הבריאה שכללי' המדרי' הם בבחי' השגה דוקא שהם משיגים את חיותם, ונת"ל דכל השגה הוא רק ידיעת המציאות ולא השגת המהות כו' ומ"מ הרי בבריאה האור האלקי בבחי' התלבשות דוקא, משא"כ ביצירה האור דבריאה הוא רק בדרך מעביר*, ואינו בבחי' ההתלבשות כלל, אמנם האור האלקי השייך אל היצי' הוא בבחי' ההתלבשות ביצירה שהרי שית ספירין מקננו ביצירה, וכן אמרו אופן בעשי', דגם

שכל הריקוד: ראה גם ד"ה פדה בשלום תשל"א.
הלויים . . שהשיר שלהם הי' לפי אופן כוונת המוחין: ראה גם המשך תרס"ו ע' צח.
בד"ה כימי צאתך, ס"ג: לע"ע, לא נמצא מאמר זה תח"י.
ועבד הלוי הוא דא עתיקא: קרח יח, כג. זח"ג קעח, א.
במשנה כל בעלי השיר: שבת נא, ב. וראה לקו"ת ברכה צח, א.
מעלה בהרגל על הראש: ראה לקו"ת ר"פ נצבים. ובכ"מ.
אימא עילאה מקננא בכורסיא: ראה תקו"ז תיקון ו (כג, א).
התלבשות . . מעביר: ראה בהנסמן לעיל הערה ד"ה כותב השכל.

בעשי האור האלקי המאיר שם הוא בבחי' התלבשו' דוקא כו' משא"כ חב"ד דבריאה הוא ביצי' ועשי' רק בדרך מעביר כו' ואינו בא בבחי' ההתלבשות כלל, אבל בבריאה הוא בבחי' ההתלבשות, כי התורה שהיא למעלה יותר (מ"מ בא בהתלבשות כו'), וזה צריכין לידע כי מה שמתבאר בזה דאימא עילא' כו' אין הכוונה על עצם מדרי' הבינה כמו שהיא באצי' כ"א על מדרי' המל' דאצי' כמו שמתלבשת בע"ס דבריאה כו' (א"ה, להע' מל' דאצי' כתר ועתיק לבריאה כו') וע"י התלבשות מל' דאצי' במל' דבריאה עי"ז מהווה נבראי' דבי"ע כו' ומדרי' זו הרי היא ודאי בבחי' ההתלבשות דוקא בבריא' שהרי אפי' הלכות שהן מהות חכמתו ורצונו ית' אי' באגה"ק בד"ה להבין מ"ש בפע"ח* כו' שהן דרך התלבשות הבריאה ומעביר היצי' כו' וכ"ש מה שאימא עילאה כו' הוא ודאי דרך התלבשות בבריאה כו' (א"ה, ודאית זו יובן לפי שידוע שכל דבר שהוא נמשך אל הפרט הרי הוא שייך לפרט זה דוקא כו' וכל גילוי אל הפרט הוא בפנימיות דוקא, דכלל הוא מקיף ופרט הוא פנימי כו'). והנה החילוקי מדריגות בהגילוי אורות אינו דוקא בעולמו' העליוני' כ"א אפי' בעולם שלמטה ג"כ יש חילוקי מדריגות בהגילויי אורות, וכמו הגילוי אלקות שהאיר בב"ה שהי' מאיר בו גילוי אלקות ממדרי' היותר נעלית וכמאמר צמצום שכנתו בין שני בדי ארון*, וצמצום זה ידוע שאינו העלם והסתר* ח"ו, כ"א הוא גילוי אלקות במדרי' גבוה ונעלה מאד, ולכן אמרו שמקום ארון אינו מן המדה* כלל שאעפ"י שהי' אמתיים ארכו ואמה וחצי רחבו, והכל הי' במדה גבולית דוקא כפי המדה שנצטוה משה כו' ולאחר כ"ז לא הי' תופס מקום כלל, והוא הכל באשר בבהמ"ק האירו גילויים היותר נעלים והיותר גבוהים במדרי' וכמאמר תלת עלמין אית לי' לקוב"ה, וכנגד זה הי' בבהמ"ק ג' דיורים* כו' ובקה"ק הי' גילוי אוא"ס מבחי' פנימיות ועצמית א"ס ב"ה ממש, ובד"כ בבהמ"ק האיר בחי' גילוי אלקות ממש, וכמו"כ הוא במדרי' הנסים שבמקום ההוא שנעשה בו הנס מאיר בו גילוי אלקות ממש, ולכן חייב לברך ברוך שעשה לי נס במקום הזה*, שהאמת הוא שבמקום הזה ובזמן הזה האיר בחי' גילוי אלקות שלמעלה ממש, ובד"כ הנה רשימת הגילוי נשאר במקום ההוא, שלכן בכל עת שבא לשם צריך לברך כו', וכמו ענין המן והשלו שהיו נסים שיצאו מדרכי הטבע לגמרי וכמ"ש

איתא באגה"ק בד"ה להבין מ"ש בפע"ח: קונטרס אחרון קנת, א.

צמצום שכנתו בין שני בדי ארון: ראה תנחומא ויקהל ז. שהש"ר פ"א, יד (ג).

וצמצום זה ידוע שאינו העלם והסתר: ראה סה"מ תרנ"ח ע' נ. וראה לקו"ת אמור לד, ב. בלק

עג, ב.

מקום ארון אינו מן המדה: יומא כא, א. ב"ב צט, א.

תלת עלמין אית לי' לקוב"ה, וכנגד זה הי' בבהמ"ק ג' דיורים: זהר ח"ג קנט, א. סה"מ תרס"ג

ע' נא. תרע"ח ע' קפג.

ברוך שעשה לי נס במקום הזה: ברכות נד, א. וראה ד"ה זה היום תשל"ח (סה"מ מלוקט ח"ג

ע' ריא ואילר).

הרמב"ם במו"נ* שלא הי' המקום מוכשר לזה כלל, ובד"כ הנה בחצי כדור הארץ שאנו יושבים עליו יש בו גילויים יותר מחצי הכדור השני, כי כאן היו כל הגילויים דמ"ת וכמ"ש וירד הוי' על ה"ס* וכמו"כ הגילויים דבהמ"ק הכל הי' בחצי הכדור הזה, אם כי קשה לכאור' מאד לאמר בזה הגדרה, שנאמר שכאן דוקא מאיר הגילוי אור ולא כו' אך האמת הוא שכן אמר רבינו הגדול* (היינו כ"ק אדמו"ר הזקן זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע ועכ"א) וכן כתב אבי (היינו כ"ק אאזמו"ר* זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע ועכ"א) בדרוש זה. אך באמת יכולין להבין הדבר גם עפ"י שכל, כי מאחר שהוא או"פ לכן שייך בו לומר שכאן דוקא מאיר הגילוי ולא במקום אחר כו' (א"ה, דכל או"פ צריך שיהי' כלי אליו כו') והנה האו"פ ידוע דמגיע עד פנימי ועצמית או"פ ב"ה ממש, כמו התשובה שמגיע עד פנימיו המקיף דוקא, שהרי בחיצוניות המקיף שם הרי כחשיכא כאורה (א"ה, דמחיצוניות המקיף הוא רק ע' סליחת עוונות שהעון נסלח לו, אבל להיות זדונות נעשי' כזכיות ממש ע"י מה) שתשו' מגיע בפנימיות המקיף, וזה גופא שתשובה מועלת היא עצת התורה, והתורה היא בחי' פנימיות דוקא וכמ"ש אורייתא מחכ' נפקת*, וחכ' הוא מדרי' המוחין שהם בחי' פנימיות ובפרט מדרי' החכ' בעצמה עיקרה הוא בחי' פנימיות (א"ה, ולכן ענינה בחי' השכלה בנקודה כו') וע"פ תורה הרי אין מיתה בלא חטא* (שזה כפרה על החטא כו') (א"ה, להע' מב"ב ג' מתו בעטיו* כו') ואין יסורי' בלא עון כו' (א"ה, להע' מע' יפשפש כו' יתלה כו'* וכן האמת כו' ביטול תורה יש, רק לומד זכות, ישלול הלימוד זכות וימצא כו' וקמי' שמיא גליא לכן נענש כו') ובתורה שהיא בחי' פנימי' כתיב שתשובה מועלת, והתשו' הוא פנימיו' המקיף, שהרי לחיצוניות המקיף אין צריכים לזה שום עובדות, ששם הרי הכל יכולים לקבל, משא"כ לפנימיות המקיף לזה צריכים עבודה, והעבוד' הוא התשובה, ועצה זו גופא מבואר בתורה שהיא בחי' פנימיות, ומזה הוא הוראה על בחי' הפנימי שמגיע במדרי' העצמות ממש ופנימיות או"פ ב"ה, ומ"מ להיותו בחי' או"פ לכן נוכל לאמר שכאן מגיע האור, ולא יותר כו' (א"ה, ביאור הכוונה מאחר שבתו' כתוב עצת התשו', מזה הוראה שהשגת התור' היא בבחי' המקיף דוקא, ופנימי' המקיף

וכמ"ש הרמב"ם במו"נ: ח"ג פ"נ.

וירד הוי' על ה"ס: יתרו יט, כ.

שכן אמר רבינו הגדול: „באמרותיו לבניו יום ג' פ' בלק שנת תקס"ב" [אוה"ת נ"ך חלק א ע' תרסט] — נדפס במאמרי אדה"ז תקס"ב ח"ב ע' תעו. הגהת הצ"צ באוה"ת נ"ך שם (ע' תרעא). וראה גם אגרות קודש אדמו"ר מהורש"ב נ"ע חלק א ע' קסא. מכתבי כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע בסה"מ תש"ח ע' 232 ואילך. אגרות קודש שלו חלק ב ע' שלא. שם ע' תצב ואילך.

וכן כתב אבי (היינו כ"ק אאזמו"ר: = אדמו"ר מהר"ש.

אורייתא מחכ' נפקת: זהר ח"ב סב, א. פה, א. קכא, א. ח"ג פא, א. קפב, א. רסא, א.

אין מיתה בלא חטא . . ואין יסורין בלא עון: שבת נה, א.

להע' מב"ב ג' מתו בעטיו: ב"ב יז, א (ושם: ד').

יפשפש כו' יתלה כו': ברכות ה, א.

הוא מדרי' היותר נעלי', כי יש ה' מדרי' נר"ן פנימי' וח"י מקיפי' ופנימי' יחידה הוא למעל' במדרי' מפנימי' נר"ן, דתו' בכ"מ היא בחי' פנימי' גם במדרי' היותר נעלו', ומ"מ שרשה גם בפנימיות המקיף שהוא פנימיות ועצמו' א"ס ב"ה, וכמו אנא אמלוך כו') והנה בד"כ יובן מזה ע' עולם ונפש, וכמו"כ הרי נמצא מדרי' אלו דעולם ושנה ונפש עד רום המעלות ממש, וכמו בג"ע העליון, שהוא בבריא' (כי ג"ע התחתון הוא בעשי') יש שם עליות רבות לאין קץ ומספר כלל, וכמאמר צדיקי' אין להם מנוחה* לא בעוה"ז ולא בעוה"ב שנא' ילכו מחיל אל חיל*, שבד"כ בכ"י יש ג' עליות שידועים ע"י ג' תפלות שחרי' כו' ובכל תפלה גופא יש עליות רבות, והאבות שהם יותר מג' אלפים שנה בג"ע* ובכ"י עולי' בעילוי אחר עילוי, וכל עלי' היא בג' מדרי' אלו עולם שנה נפש כו' והגם שג"ע הוא מדרי' אור האצי' שבבריאה ומ"מ בכללותו הוא מדרי' הבריאה, ולהיותו בבריאה הוא בג' מדרי' אלו דעש"נ, וכמו"כ יש מדרי' אלו עד רום המעלות ממש, אך לכאו' א"מ שהרי נת"ל דבבהמ"ק האירו אורות וגילויים ממדרי' היותר גבוהות, וכמו"כ בה"ס בעת מ"ת, ומ"מ נת' שזהו בחי' נפש כו', ואיך אפשר לומר על גילויים נעלי' כזו שהם רק במדרי' נפש לבד, אך האמת הוא שיש דיעות בחסידות מהו מדרי' נפש, לפעמים מצינו שנפש הוא נק' ההתפשטו' החיות של הנפש בלבד (א"ה, וכמו בה' מדרי' הרי נפש הוא מה שמתלבש בדם הגוף להחיותו בחיות בשרי כו') ופעם מבואר שנפש הוא כינוי אל נקודה העצמי' שהיא נקודה החיונית, שהיא באפשרה להחיות את הגוף (א"ה, להע' וינפש ל' מנוחה בעצם, נפש חי' התפשטות מבחי' חי בעצם כו'). וביאור דבר זה תלוי הוא לפי ב' דיעות הללו, שלפי הדעה הראשונה שנפש הוא רק התפשטות יובן שקאי רק על ההארה שמחי' את העולם, והאור הוא לפ"ע הכלי', כי עולם הוא מל' העלם והסתר ממש, והאור מתלבש בהם כו'. אמנם לפי הדיעה שנפש קאי על נקודה העצמית, אז אפשר שגם התורה נקרא נפש שהרי אוריית' מחכ' נפקת וחכ' הוא בחי' נקודה, ולכן נופל לומר נפש שהוא נקודה עצמית גם מצד סדר ההשתל', ובפרט מצד מדרי' פנימיות המקיף, וזהו ב' מדרי' דעולם ונפש, והנה שנה קאי על ענין הזמן*, שהרי יש זמן לעמידת העולמות וכמאמר שית אלפי שני דהוה עלמא וחד חרוב* שיש זמן לקיום העולם, וזמן הוא המחבר את בחי' עולם ונפש, וההתחברות הזאת הוא בחי' הרצוא ושוב, וע"י רצוא ושוב זה הוא שנעשה הזמן*, דכללי' ענין הזמן הוא הסתלקות והתפשטות וזהו

צדיקי' אין להם מנוחה: סוף מסכת ברכות (ושם: תלמידי חכמים. אבל כ"ה כבפנים (צדיקים) בשליה בהקדמה (יז, א). עמק המלך שער יא (שער דיקנא קדישא) פ"ח (סא, ג). ועוד.
ילכו מחיל אל חיל: תהלים פד, ח.
בכ"י יש ג' עליות . . והאבות שהם יותר מג' אלפים שנה בג"ע: ראה סה"מ תרל"ד ע' קסא. ובכ"מ.

שנה קאי על ענין הזמן: ראה בהנסמן לעיל הערה ד"ה עולם הוא מקום.
שית אלפי שני . . וחד חרוב: ר"ה לא, א.
וע"י רצוא ושוב זה הוא שנעשה הזמן: ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ג ע' תת. ועוד.

בחי' רו"ש וע"י מתהווה הזמן דאלו הי' הגילוי שלא בדרך רו"ש הסתלקות והתפשטו' לא הי' מציאות הזמן, ודוקא ע"י הרו"ש מתהווה ע' הזמן. ונמצא ששנה הוא נמצא בב' המדרי' דעו"נ, וכמו בחיות הנפש שמחי' את הגוף הוא ע"י רו"ש שהן ב' דפיקא דלבא הסתלקות והתפשטות, וכמו"כ הוא בהחיות אלקי שמחי' את העולם הוא ג"כ בבחי' רו"ש וכמ"ש והחיות רו"ש שקאי על החי' אלקי שמחי' את העולם הוא בבחי' רו"ש, וזהו שנה, וג' מדרי' אלו דעש"נ הם עד רום המעלות והמדרי' גבוה מעל גבוה כו'.

ועפ"י הצעת דברים אלו יובן מה שא"י בפרדר"א* ארץ מהיכן נבראת משלג שתחת כסא הכבוד מעפרורי' שבה נעשה ארץ ומצורות שבה נעשה הרים, ולכאו' צ"ל* שאלתו ארץ מהיכן נבראת, הלא כללי' ענין הבריא' הוא בדרך ריחוק דוקא, שהוא מדרי' יש מאין שאינו בערך כלל, ואיך שייך לומר מהיכן כו', וכן צ"ל מ"ש במד"ר האורה מהיכן נבראת* מלמד שהתעטף הקב"ה בטלית לבנה והבהיק מזיו הדרו שנא' עוטה אור כשלמה*, וגם שאלה זו צריכה ביאור שהרי הבריאה היא בדרך יש מאין כו'. אך עפ"י הקדמת הדברי' שנתבאר כי כל דבר שנברא במציאת יש גמור יש לו שרש ומקור בהאין האלקי שממנו נתהווה, שהאין הוא שייך אל היש המתהווה ממנו, וכמו בארי' שלמטה שרשו הוא מארי' שבחיות המרכבה*, והגם שאין ערוך לארי' שלמטה לפני ארי' שבמרכבה מ"מ בריבוי השתל' המדרי' ואח"כ ע"י נפילה ושבירה הרי מתהווה מציאות הארי' שלמטה הרי שהארי' שלמטה יש לו שייכו' דוקא אל ארי' שבמרכבה שממנו נתהווה להיות ארי' למטה ממש, ולא אל פני שור שבמרכבה, וכמו"כ התהוות בחי' ארי' שבמרכבה (שהיא בבריא') הוא מבחי' ארי' שבאצי' שהוא מדרי' החסד* מרכבתא עיל' דאצי', ולהיות פני ארי' שבמרכבה מבחי' ארי' דאצי' הוא ג"כ ע"י ריבוי השתל' מדרי' עד שמתהווה, ובדוגמא כזאת הוא למעלה יותר הנה חכ' דאצי' נק' ג"כ בשם ארי' כי ארי' הוא ראי', וראי' הוא בחכ' דוקא וכמ"ש וירא

בפרדר"א: פרק ג.

ולכאו' צ"ל: בהבא לקמן – ראה סה"מ תרכ"ט ע' קמד ואילך. המשך מים רבים תרל"ו פרק קנה ואילך. סה"מ תרצ"ז ע' 216. שם ס"ע 222 ואילך.

במד"ר האורה מהיכן נבראת: ראה שמו"ר רפ"נ. ב"ר פ"ג, ד ובפרש"י שם. ילקוט שמעוני בראשית רמז ד. מדרש תהלים קד, א.

עוטה אור כשלמה: תהלים קד, ב.

ארי' שלמטה שרשו הוא מארי' שבחיות המרכבה: טעמי המצות להרח"ו פ' ויקרא (ד"ה מצות קרבנות). וראה אור החיים עה"ת אחרי יז, יד. ועוד.

ארי' שבאצי' שהוא מדרי' החסד: ראה תקו"ז ת"ע (קכב, א). מאורי אור מערכת א אות קא. אוה"ת במדבר ע' רכא.

ארי' . . . ראי' . . . בחכ': תקו"ז ת"ע (קכב, א). לקו"ת ר"פ עקב יג, ג. מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"א ע' שב.

ראשי' לו' כו', והגם שאינו בערך כלל חסד לבחי' החכ' עד שצ"ל פרסא המפסיק בין חכ' לחסד וכמ"ש ועל ראשי החיות כעין קרח הנורא*, וידוע שקאי על הפרסא והרקיע שמפסיקי' בין מוחין למדות, ומ"מ הרי התהוות החסד הוא מבחינת החכ' דוקא, כי חח"ן מימין, ויש להם קישור ושייכות זל"ז, ולמעלה יותר הנה גם הכתר נק' בשם ארי' וכמ"ש ארי' שאג מי לא ירא וידוע שקאי על הכתר כי אומרו הוי' דבר מי לא ינבא*, אי' בספרים* שמ"ש הוי' דיבר כוונתו על דיבור של אנכי*, ואנכי הוא בחי' ומדרי' כתר* כידוע, ולפ"ז הרי בחי' כתר הוא שרש הראשון לארי' שלמטה כו'. ובזה יובן מה שבצבא השמי' נאמר כי הוא צוה ונבראו*, שנבראו מורה על ההתהוות שבדרך מאיליו וממילא כו' ולכאו' א"מ איך אפשר לומר על התהוות יש מאין ונבראו שהרי התהוות זו הוא בדרך אין ערוך, שהרי הפועל צריך להתלבש בהנפעל להוותו, ולולי ההתלבשות א"א להיות ההתהוות כלל, ואינו כמו השתל' עו"ע שבעו"ע מובן שאין צריך להיות השתדלות העילה להוציא העלול ולגלותו, כ"א שהוא בא בדרך ממילא כשיש העילה נתגלה העלול כמו עד"מ שכל ומדות הנה אם ההתבוננות היא כדבעי למהוי', היינו בהעמקת הדעת אזי ההתפעלות ממילא יבוא, ומובן היטיב שאינו צריך להשתדל להוציא ההתפעלות אהוי"ר לגילוי, וזה נראה בחוש שאם לפעמים מתפעל באהבה או ביראה קודם שהתבונן היטיב, הנה התפעלות זאת הוא דמיון שוא, ואם אינו דמיון שוא, זה ודאי שבשעה קלה יפול מההתפעלות כו' כי העיקר הוא ההתבוננות וכשמתבונן בהעמקת הדעת ומבין הדבר לאשורו בשכלו, הרי ממילא מתפעל כו', אמנם כ"ז הוא רק בעו"ע שהם בערך זל"ז שהרי תולדות המדות הן מהשכל, והשכל הם מקור המדות משא"כ בבריאה יש מאין, שאינם בערך זל"ז, שהרי זה יש שהוא בחי' מציאות וזה אין שאינו שום מציאות כלל, ולכן ההתהוות הוא ג"כ באין ערוך כלל, ובבחי' ריחוק הערך והמדרי' ממש, ואיך שייך לומר ונבראו שהוא בדרך מאיליו כו', שאפי' שרפים שהם מדרי' היותר נעלי' מ"מ ה"ה ג"כ בחי' נבראים שהרי אומר עליהם ונבראו בדרך בריאה כו' ואיך שייך עליהם לומר ע"ז ונבראו שנופל יותר בע' בבריא' דהשתל' עו"ע שהם בערך כו'. אך הענין הוא לפי משנת"ל שכל דבר יש לו שרש ומקור מיוחד בפ"ע השייך לו בפרט דוקא, ולכן שייך לומר ונבראו בדרך מאיליו כו', והגם שאופן בריאתו הוא בדרך בריאה יש מאין, אבל מאחר שיש לו שרש ומקור מיוחד בפ"ע לכן שייך בו לומר ונבראו כו'.

וירא ראשית לו: ברכה לג, כא.

ועל ראשי החיות כעין קרח הנורא: יחזקאל א, כב (כשינוי לשון קצת).

הכתר נק' בשם ארי': ראה מאורי אור ואוה"ת במדבר שם.

ארי' שאג מי לא ירא . . . הוי' דיבר מי לא ינבא: עמוס ג, ח.

אי' בספרים: ראה שמו"ר פכ"ט, ט.

אנכי: יתרו כ, ב.

אנכי . . . כתר: ראה לקו"ת אמור לד, ד.

כי הוא צוה ונבראו: תהלים קמח, ה.

וההפרש הוא בהגילוי אלקות שמאיר ונמשך שבמלאכי עליונים מאיר גילוי אלקות שהם מרגישים את מקורם לכן נאמר בהם חק נתן ולא יעבור*, שהם אינם יכולי לעבור על החוק וגבול שלהם, והוא באשר שמרגישים המה את מקורם הוא האור האלקי לכן אינם יכולי לעבור את רצונו דהנבראי שלמטה אינם מרגישים כ"כ את מקורם האור האלקי לכן עוברי הם על רצונו, משא"כ נבראי שלמעלה אינם יכולים לעבור רצונו כו' ולכאו' א"מ איך הנבראי שלמטה יכולי לעבור רצונו ית' שהרי גם להם יש מקור מיוחד כו' א"כ הרי אינם יכולי לעבור הרצון שבמקורם כו', והענין הוא מפני שנבראי שלמטה אינם מרגישים את המקור והרצון שבמקור, לכן נדמה להם שיכולים לעבור רצונו, והאמת הוא שגם נבראים שלמטה אינם עושים היפך רצון מקורם ח"ו וכמו שהוא הרצון במקור כן הם עושים, ולהיות שאינו מרגיש המקור נדמה לו שעושה היפך רצון המקור, אמנם כ"ז בנבראי שלמטה משא"כ נבראי שלמעלה להיותם מרגישים מקורם לכך אינם יכולים לעבור רצונו כו', ולכן נופל בהם הל' ונבראו בדרך כו' מאחר שמרגישים מקורם ה"ז כאילו ההתהוו' היא בקירוב ממש, שהוא כעין עו"ע כו', אבל נבראי שלמטה אין מרגישים מקורם, ולכן יכולים לעבור רצונו שזהו"ע כללו' ידיעה ובחירה, שלכאו' א"מ איך שייך ענין הבחירה, מאחר שידוע איך שיהי' א"כ אינו שייך כלל בחירה, דע' הבחירה הוא שאפ"ל שינוי מכמו שהי' תחלה בדיעה העליונה, אך זהו ג"כ מפני שאינם מרגישים את מקורם, וממילא אינם יודעים איך הוא הדבר בדיעה העליונה שהרי אינם מרגישים איך הוא האור במקורם שיפעול עליהם שלא יעשו במה שיבחרו, ולכן כל מה שפועלי בעצמם הוא רק מצד בחירתם שבוחרים בטוב, וכן הביטול שפועל בעצמו אינו מפני שמרגיש את מקורו כ"א מפני הבחירה שלו, והאמת הוא שאין עושים ח"ו היפך כוונת הדיעה העליונה ח"ו וכמ"ש וכל קומה לפניך תשתחוה* שכל ציור קומה של הנבראי הרי לפניך תשתחוה ובטלי' לפניך ממש, וזה הוא מצד הציור קומה דא"ק, שהרי רגלי א"ק מסתיימים בעשיי*, וציור קומה זה כולל מראש כל המדרי' עד סוכ"ד ממש, אמנם הם הנבראי שלמטה הרי אינם מרגישי' כלל אופן עמידתם בציור קומה דא"ק לכן עבודתם ועשייתם שלמטה הוא מצד בחירתם העצמית כו'. ועפ"י יובן* מה שנבראי שלמעלה (צבא השמים כו') נאמר בהם ונבראו, הוא לפי שמרגישי' מקורם, והם אינם יכולי לעשות היפך רצונם, מאחר שידועים, לכן אצלם אינו שייך כלל כללי' ענין הבחירה שיבחרו ויעברו ח"ו כאמרו חק כו' ולא יעבור כו', משא"כ נבראי שלמטה בהם נאמר כי נשגב שמו לבדו*, שהשם הוא

חק נתן ולא יעבור: תהלים שם, ו.

וכל קומה לפניך תשתחוה: „נשמת כל חי" (בתפלת שחרית לשבת ויו"ט).

רגלי א"ק מסתיימים בעשיי: ראה עץ חיים שער ג (שער סדר אצילות למהרח"ו) פ"ב. וראה שם

שער ב (שער השתלשלות הי"ס) סוף ענף ב.

ועפ"י יובן: כ"ה בגוכ"ק. ולכאו' צ"ל: ועפ"י יובן.

כי נשגב שמו לבדו: תהלים קמח, יג.

האור והחיות שלהם שהוא מקורם הוא נשגב ומרומם מהם, ורק הודו וזיוו הוא מה שמאיר להם הארה בעלמא, אמנם אינם מרגישים את מקורם כלל, ולכן שייך בהם ענין הבחירה מאחר שאינם יודעים כלל איך הם עומדים במדרי' מקורם, הוא הציור קומה דא"ק אם כי רגלי א"ק מסתיים בעשי' שהוא כולל כל המדרי' כולם כו' ומ"מ מפני שאינם מרגישים את מקורם הרי אינם יודעים כלל באיז' מדרי' הם עומדים שם, לכן כל בחי' ביטול ועבודה שפועלי' בעצמם הכל הוא מפני הבחירה שלהם שבחרים בטוב כו'.

ועפ"י כל הדברים האלה* שכל נברא שלמטה יש לו שרש מיוחד גבוה מעל גבוה יובן מאמר רז"ל באמרם כד שמע קול תרנגול* אומר ברוך הנותן לשכוי בינה, דלכאו' א"מ מהו שייכות השכוי, שהוא התרנגול, למדרי' בינה. אך הענין הוא דשרש התרנגול שלמטה, ע"י ריבוי השתל' מדריגו' הוא מבחי' ומדרי' מלאך גבריאל*, וידוע דקריאת הגבר הוא בחצות לילה דוקא, ומלאך גבריאל נק' גבר כמ"ש אני הגבר* כו', שמלאך גבריאל הוא המעורר את הצדיקים בחצות לילה* כדאי' בזהר* בפלגות לילא קוב"ה אתי לאשתעשע עם צדיקיא בגנתא דעדן, והתעוררות נשמות הצדיקים הוא ע"י מלאך גבריאל כו', ומדרי' זו ע"י ריבוי השתל' מדרי' הוא שמשתלשל השכוי שלמטה, וגם הוא קורא למטה לעורר ישנים לקום לעבודת הבורא, וכמאמר שלהובא דנורא נפיק ובטיש לי' לתרנגול* וכדין כו'. והגם שמובן שאינו בערך כלל התרנגול שלמטה לשרשו ומקורו הוא מלאך גבריאל כו' מ"מ הרי שרשו ע"י השתל' המדרי' ממלאך גבריאל כו', ולמעלה יותר שרשו מבחי' ה"ג דאימא, שהם – ה"ג דאימא – מעוררים את בחי' המל' שתעלה עם הבירורים שבררה למטה לעלות למעל', דכל הבירורי' שלמטה הוא ע"י בחי' מל' דוקא, וכמ"ש ותקם בעוד לילה* ותתן טרף לביתה שטרף זה הו"ע הרפ"ח ניצוצין שמתבררי' ע"י המל' ובחי' מל' היא שרגלי' יורדת למטה לברר בירורים ובה מתכנסי' כל הניצוצי' שנתבררו כו' וע"ז הוא ההתעוררות דה"ג דאימא שבחצות לילה לעורר את המל' לעלות עם הבירורי' שביררה כו' וע"י

ועפ"י כל הדברים האלה: בהבא לקמן – ראה בהנסמן לעיל הערה ד"ה ולכאו' צ"ל. וראה גם ד"ה תקעו תרצ"ד פ"ג ד.

מאמר רז"ל . . . כד שמע קול תרנגול: ברכות ס, ב. וראה ד"ה ברוך הנותן לשכוי בינה במאמרי אדה"ז תקס"ב ח"ב ע' שצד. ועם הגהות – אוה"ת מסעי ע' א'שצד ואילך.

שרש התרנגול . . . מבחי' מדרי' מלאך גבריאל: ראה זהר ח"ג קז, סע"ב ואילך. קעא, סע"ב ואילך. דרושים שבהערה הקודמת.

אני הגבר: איכה ג, א.

גבריאל הוא המעורר את הצדיקים בחצות לילה: ראה זח"ג שם. כדאי' בזהר: ח"א עב, א. פב, א. קלו, ריש ע"ב. קעח, ב. רלא, ב. ועוד.

שלהובא דנורא נפיק ובטיש לי' לתרנגול: זהר ח"ג שם (קעא, סע"ב). וכמ"ש ותקם בעוד לילה: משלי לא, טו.

ריבוי השתל' הנה מה"ג אלו מתהווה מדרי' מלאך גבריאל כו', וע"י ריבוי השתל' המדרי' הוא מה שנתהוו' התרנגול למטה, וקורא לעורר, כי אז הוא בשרשו הראשון התעוררות בחי' ה"ג דאימא לעורר את המל', ושרש שרשו במדרי' מלאך גבריאל מעורר נשמות הצדיקים בפלגות לילא להשתעשע עם הקוב"ה בגנתא דעדן, ואז מתעורר התרנגול לעורר ישנים לקום לעבודה, והגם שאינו בערך כלל וכלל התרנגול שלמטה כו' ומ"מ הלא הוא שרשו ומקורו, וידוע דקריא' התרנגול הוא שלא לטובתו כלל וכדאי' בזהר דתרין שלהובא דנורא יורדין וגדפין ליי בגדפי', שהזמן הוא מכוון בעת התעוררות הצדיקי' בג"ע ע"י מלאך גבריאל כו' (א"ה, וכדאי' בזהר* ע"פ חברי' מקשיבי' לקולך* כו') וכמו"כ אי' במד"ר כשעלה משה למרום* מהיכן ידע אימתי יום ואימתי לילה כשלמדו עמו תושב"כ ידע שהוא יום (א"ה, הרי יום מורה על תושב"כ, ויהי אור אי' בזהר דא חוכמתא*, שחכ' הוא נקודה כללי' דוקא, ותושב"כ בחי' חכ' נקודה כי אורייתא מחכ' נפקת, ושהיא כולה ברמז ונקודה כו') וכשלמדו עמו תושב"כ ידע שהוא לילה (א"ה, לילה כינוי על תושב"כ להיותה בחי' בינה השגה והבנה, דכללי' תושב"כ מלאה קושיות כו' למען לברר הדברי' לעומקם כו' ועוד לילה שמבררת גם הדברי' והעניני' שבהכרח נופל בהם גם טענות שקר כו') ולפעמי' אי' במד"ר* כששמע המלאכי' אומרים קדוש ידע שהוא יום (א"ה, החכ' נק' קדש והוא על שתי פנים או קדש מילי' בגרמי', או גם קדוש שהוא קדוש ומובדל שנקודת החכ' לאחר שבאה בהשגה דבינה מ"מ ה"ה קדוש ומובדל כו') וכששמע את המלאכי' אומרי' ברוך ידע שהוא לילה (א"ה, ברוך הוא ל' המשכה וגילוי, דבכל השגה הרי יש בה גילוי אור, אם כי יותר ענג נמצא בנקודת החכ' (עמ"ש בד"ה שמח נ"ז, בהפרש שבין חו"ב עונג ושמחה) ומ"מ הרי בינה הוא קירוב יותר בשכל, ובפרט בגילוי אצל הזולת, דהעלם העצמי הרי גילוי אל הזולת (עמ"ש האריכו' מזה בד"ה וידעת נ"ז (מאסקועה)) כו' והב' מאחר שהוא בחי' לילה צ"ל הגילוי ביותר, ושרש בינה למעלה מחכ' (היינו בחו"ב דעתיק כו') (וביאור ד"ז עמ"ש בהוספת והגהות ד"ה הנותן שלג (דסידור) ברשימותיי דשנת תרס"ג) ומזה ידע שהוא לילה כו') והנה הגם שיום ולילה שלמטה אינם בערך כלל לבחי' יום ולילה, או לתושב"כ ותושב"כ ע"פ מ"מ הרי שרש ומקור יום ולילה שלמטה הוא מתושב"כ ותושב"כ ע"פ כו' וכמו"כ בכל הדברי' הגשמי' שלמט' יש להם שרש ומקור עד רום המעלות ממש,

וכדאי' בזהר: ח"ג שם. וראה זהר ח"א עז, ב. ריח, ב.

וכדאי' בזהר ע"פ חברי' מקשיבי' לקולך: שה"ש ח, יג. וראה זהר ח"א עז, ב. צב, א. קעת, ב. רלא, ב.

אי' במד"ר כשעלה משה למרום: ראה תנחומא תשא לו. מדרש תהלים יט, ג. ילקוט שמעוני תשא רמז תו. פדר"א פמ"ז.

ויהי אור אי' בזהר דא חוכמתא: בסה"מ תרפ"א מציין כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע: זח"א טז, ב. וראה סה"מ תרצ"ו ע' 63 ובהערה שם.

ולפעמים אי' במד"ר: מדרש תהלים וילקוט שמעוני שם.

כמו יום ולילה דשרשם הוא תושב"כ ותושבע"פ שהתורה היא מושרשת בעצמיות
 ופנימיות א"ס ב"ה ממש כו' (א"ה, התו' נקראת שעשועי*, ושעשועי למעל'
 מהענג, וכשתטיב העיון בד"ה שמח נ"ז הנ"ל בענין הענג, תוכל להשכיל גם
 במדרי' השעשוע כו' שלמעל' יותר ממנו, ותבין כו').

והנה מכאן יש ראי' חזקה (מקובלת גם לשכל אנושי) וביאור רחב על מה
 שמבואר במ"א בההפרש שבין אורות וכלי', דאור הוא בחי' רצוא, וכלים
 הן בחי' שוב, להיות כי האור הרי שרשו מבחי' קדוש שהרי ביום אמרו המלאכי'
 קדוש (א"ה, וכנ"ל שהמלאכי' הרי מרגישים מקורם כו') וקדוש הוא בחי' רצוא
 (א"ה, שהרי ענינו בחי' קדוש ומובדל, וכמו האור הנאחז בפתילה אם כי שנאחז
 בפתילה ושמן ומ"מ הוא בבחי' רצוא כו') כו' ובלילה אמרו ברוך מורה על ענין
 הכלי' שהם בחי' שוב לאחוז את האור כו' וברוך הוא שוב שהוא מל' ברכה
 והמשכה כו', וגם מזה יובן והיא ראי' חזקה שהשוב דכלי' הם מדרי' יותר נעלה
 מהרצוא של האור, שהרי אומרי' ברוך כבו' הוי' ממקומו העצמי שהוא מדרי' גבוה
 יותר מהרצוא (א"ה, בענין מעלת השוב על הרצוא עמ"ש בד"ה אח"מ, מ"ט, במעלת
 ר"ע על חביריו שנכנס ויצא בשלום מפני גודל מעלת השוב כו') כו' (א"ה. בכללי'
 הע' להעיר מענין שקדוש הרי הזכרת השם הוי' אחר ג' תיבות כו' וברוך כו' אחר
 ב' תיבות, וצ"ע אם נוגע לכאן כו').

ועתה יובן מ"ש בפרדר"א הארץ מהיכן נבראת, ואין השאלה על כללו' ענין
 מהיכן שידוע ומובן שהוא ע"ד בריאה יש מאין כו' רק השאלה היא על
 השרש ומקור כמו שהוא למעלה וע"ז בא התשובה כי נבראה משלג, דשרש
 שרשה למע' הוא השלג. והנה שלג הוא מספר עשירי, דג' הוא חלק יו"ד מל' ול'
 מש' כו' ובד"כ קאי על בחי' מל' שהוא חלק עשירי מכללי' הספירות כו', ושלג
 הם ג' בחי' מל' ז"א בינה, כי עפ"י קבלה מספר יחידות הוא במל' ועשירית בז"א
 ומאות בבינה כו', ושלג הוא הכינוי על ג"מ אלו שהם שרש הארץ שלמטה (א"ה,
 עמ"ש בד"ה וידעת נ"ז (הנ"ל) בענין הארץ שלמטה בדוגמת בחי' מל' כו')
 הגשמיית כו' וכמו"כ שאלת האורה מהיכן נבראת הוא ג"כ באופן כזה כו' דשרש
 האורה כפי התשובה הוא מלמד שנתעטף הקב"ה בטלית לבנה כו' וטלית לבנה
 בד"כ קאי על מדרי' לבושי' כתלג חיור* כו', ועפ"י יובן דכל המדרי' שלמטה יש
 להם שרש ומקור למעלה בשרש שרשם הראשון הוא בחי' חיצוניות הכתר (א"ה,
 מובן כי רק חיצוניות הכתר, דשרש הראשון הוא רק חיצוניות הכתר, דאנא
 אמלוך הוא בחי' רצון הכמוס, ובמדרי' זו הוא הרצון על העולמות, ולכן מחיצוניות
 הכתר שרש הנבראי' נראי' ליש שהם הנותני' העטרה על המלך בחי' ומדרי' אנא

. התורה נקראת שעשועי: משלי ח, ל.

לבושי' כתלג חיור: דניאל ז, ט.

אמלוך, ע' אנא כו' ע' בד"ה מן המיצר, מ"ח, אבל בעיון גדול, כי קצרי הדברי ועמוקים מאד) מבחי' ומדרי' ארי' שאג מי לא ירא כו' שזהו שרש הראשון על כללי הנבראי כו', וכ"ז הו"ע הנבראי שלמטה שגם שאופן בריאתם הוא מאין ליש מ"מ ה"ה בדרך השתל' עו"ע (א"ה, וכנ"ל במלאכי כו') שהרי לכ"א יש שרש מיוחד ומקור למעלה, וכן עד רום המעלות, וזהו צד קירובם, וכן הוא צד ריחוקם שאינם מרגישים כו' משא"כ ענין הנס שכללותו הוא מה שיוצא מדרכי הטבע לגמרי שהוא למע' מסדר השתל', הרי גם שרשו הוא בפנימיות ועצמות הכתר, אמנם גם בזה יש ב' מיני נסים, הא' נסים שמלובשים בדרכי הטבע, והב' נסים שיוצאים מדרכי הטבע לגמרי, וההפרש שבניהם הוא ההפרש שבין הב' שמות דהוי' ושם שדי', ששרש הנסים המלובשי' בדרכי הטבע הוא מש' שדי, ששם שדי הוא (כדאי' במדר') שאמר לעולמו די' שהו"ע ההגבלה, והב' שדי באלוקותו לכל ברי' כו' (א"ה, בע' ההגבל' דש' שדי ע"ש בדיוק בד"ה מי שם פה נ"ח) שמדרי' זו היא בל"ג וכמאמר והריקותי לכם ברכה עד בלי די' שהוא בל"ג, וממדרי' זו הוא שאפ"ל בחי' נסים והם המלובשי' בדרכי הטבע דוקא כו' (א"ה, המעיין בד"ה וידעת הנ"ל יבין בע' כח המעלי' שמבואר שהוא לאסוקי כו' הרי כח המעלים פועל ומחייב עומק הדעת בפנימיו' הדבר דוקא, ומעלים על האו"ר, והרי שכח המעלי' הוא המגלה פנימיות הדבר דוקא כו' ואם יבין ויצרף הע' גם לכאן בענין שם שדי הרי יבין מזה ענין נסי' המלבושי' בדרכי הטבע ששרשם מש' שדי ובאופן שדי באלקותו לכל ברי', אמנם מתלבש דוקא בטבע שהוא מעלים ומסתיר כו') ושרש ענין הנסים היוצאים מדרכי הטבע הם משם הוי', דנסים המלובשים בדרכי הטבע הוא מה שבכיו"י עושים נסים לכאו"א שהם נסי' תכופים זאח"ז ממש, וכאמרם אין בעל הנס מכיר בנסו', וכמו עד"מ בעסק פרנסה יש בזה נסי' תכופים כמו שיש אנשים שמובינים את עסקם ויודעים גם איך לנהל את העסק ומ"מ אינם מצליחים, וכמ"ש לא לחכמי' לחם* שאין זה תלוי כלל כו', ויש שאינם יודעי' כ"כ ומ"מ ה"ה מנהלים את עסקם ומרויחים ומצליחים, שזהו נס וכמו"כ בפרטיות הנסי' שבכיו"י בעסק (א"ה, וכמ"ש בידעת הנ"ל, ואפ"ל שנס ונסיון א' הם* כו' וע' היטיב שם ותבין בענין הנסיונו' שסופם נס כו') הגשמי, ולבד זאת הרי יש נסים שנראים וניכרים שהם נסים ומ"מ הרי הם מלובשי' בדרכי הטבע כמו נס דאסתר שהי' נס

ב' מיני נסים . . שמלובשים בדרכי הטבע . . שיוצאים מדרכי הטבע לגמרי . . וההפרש שבניהם . . הב' שמות דהוי' ושם שדי: בכ"ז – ראה ד"ה וארא בסה"מ תר"ל ע' סב; עטר"ת ע' קפח ואילך; תרפ"ד ע' קצ ואילך; תשל"ה (קונטרס כ"ד טבת תנשא). המשך תער"ב ח"א פרק קמא ואילך.

(כדאי' במדר') שאמר לעולמו די: ב"ר פ"ה, ח. פמ"ו, ג. וכ"ה בחגיגה יב, א.

שדי באלקותו לכל ברי': ב"ר פמ"ו, ג. פרש"י לך יז, א.

והריקותי לכם ברכה עד בלי די: מלאכי ג, י. ראה שבת לב, ב.

אין בעל הנס מכיר בנסו: נדה לא, א.

לא לחכמי' לחם: קהלת ט, יא.

נס ונסיון א' הם: ראה סה"מ תרפ"ט ע' 203 ואילך. ד"ה ברוך שעשה נסים תר"ץ.

שמלובש בטבע כו' שהרי על כל דבר היו סיבות ומ"מ הרי הסיבות אינם בדרכי הטבע כלל, שהרי ידוע שלא עושין מעשי' כאלו בשביל אוהב* כו' (און צודערצוא איז ער גיוען אַ מלך טפש* כו') ומ"מ ה"ה מלובש בדרכי הטבע. ויש נסים שיוצאי' מדרכי הטבע לגמרי, כמו נס דקריי"ס ומן ושלן, ולפי דעת הרמב"ם כנ"ל. ושרש הענין הוא דנס הוא רוממות הטבע, דטבע הו"ע בריא' יש מאין שמהאין דמל' נמשך להיות התהוות הנבראי' מאין ליש כו', אבל הנס הוא שנמשך מבחי' אנ"י, ואנ"י אותיות אי"ן*, רק שאני קאי על בחי' העצמות ממש וכמ"ש אנ"י הוי', שהאנ"י נושא בחי' ומדרי' הוי', וקאי על העצמו' שנושא ב' בחי' האין, אין דמל' ואין דחכ' שנק' מה כו', ולפעמי' מבואר שאנכי קאי על העצמות, אבל גם מדרי' אנ"י קאי על העצמות, וכמו האומר אני שקאי על עצמותו כו', וי"ל שאני הוא מדרי' שלמעלה יותר מאנכי, ואנ"י קאי על מדרי' נעלי' יותר שהוא בחי' פנימיות הכתר כו' דאנכ"י מורה על בחי' הרוממות כמ"ש (שמואל *) אנכי הרואה, ומורה על הכתר, ואני הוא ג"כ העצמות רק מה שמקטין א"ע, וע"י שמקטין א"ע נמשך מבחי' עליונה יותר (א"ה, ביאור ד"ז אפ"ל כמו בגדלות המוחין שהמנגד אינו תופס מקום, וידוע דהעדר תפיסת מקום אינו מצד הביטול שמבטלו, כ"א הוא מפני שמוחו רחבי' ומרגיש בו אור רב שכן הוא הדבר, ולכן המנגד אינו פועל עליו מאומה כו', ואינו מפני הביטול, וצ"ע וכמדומה הנושא אחד כו') מבחי' פנימיות הכתר, ולכן כשצריכים להורות על פנימיות הכתר צריכין לכתוב ב"פ אנכי כידוע בע' ב"פ אנכי אנכי מוחה פשעיך* שהוא מפנימיות הכתר (א"ה, ומזה ראי' דבינה הוא מפנימיות הכתר, שהרי גם מבינה נמשך סליחת עוונות, ולכן שרשה מפנימיות הכתר ממש כו') ואני מורה על פנימיות הכתר, רק שיש ב' בחי' אני, אנ"י כמו שהוא כלול בהאי"ן, ואי"ן כמו שכלול באנ"י (א"ה, ב' מדרי' אלו ע' בד"ה ועשית חגה"ש רנ"ו, והעיקר בד"ה בשעה שהקדימו ומשם תדרש אריכות דבר זה כו', ותבין לעומקו, גם לפי המבואר שם י"ל שההפרש בין ב' בחי' אי"ן ואנכי הם הג' רצונות המבואר שם באריכות רצון הכמוס רצון המוחלט ורצון הגלוי כו') והנה מצד בחי' ומדרי' אין כמו שכלול באנ"י יש בחי' הרצוא במל' כו' כמ"ש למען יזמרך כבוד* ולא ידום נהו"ת קארי תדיר לנהו"ע ולא שכיך כו'* להיות ששרשו הוא מהאין האלקי לכן רצונו ליכלל בהאי"ן, ולא להיות מקור להיש הנברא כו' (א"ה, ומן היש הרי מרגיש יותר טיב האין וחפץ לכלול בהאין דוקא כו') ומצד בחי' אנ"י שנמצא בהאין שזהו"ע כתר מל' מה שכתר עליון איהו

בשביל אוהב כו': ראה אסת"ר פ"א, א.

מלך טפש: מגילה יב, א.

ואנ"י אותיות אי"ן: סה"מ עטר"ת שם (ע' קצג). ובכ"מ.

כמ"ש (שמואל *): א ט, יט. וראה מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ס"ע יג ואילך.

אנכי אנכי מוחה פשעיך: ישעי' מג, כה (ושם: הוא מוחה). ראה מאמרי אדה"ז שם.

למען יזמרך כבוד: תהלים ל, יג.

נהו"ת קארי תדיר לנהו"ע ולא שכיך כו': ראה זהר ח"ב קמ, א. ח"א קעח, ב. עז, ב. פו, ב.

כתר מל' שקאי על פנימיות הכתר בחי' עתיק שהעתקה הוא מה שנעתק בחי' עצמות א"ס ב"ה (א"ה, העתקה זו הוא מה שעלה ברצונו להיות בריאת והתהוות העולמות, ועליי' רצון זה הוא בעצמות א"ס דוקא, ולכן נק' בחי' העתקה מבחי' העצמות, ובבחי' העתקה זו היינו שיהי' צמצום העצמות אז אפ"ל מקום לבריאת והתהוות העולמות כו' והעתקה הוא מל' המעתיק הרים כו' וכח זה הוא שניתן בבחי' מל' להיות שביכולתה הוא להוות את היש, וזהו בחי' אנ"י בחי' עתיק מדרי' עצמות א"ס נמצא בהאין בחי' מל') ומשו"ז הוא שיש כח במל' להוות מאין ליש כו' דלהיו' שמהחכ' ולמטה הרי הוא השתל' עו"ע, לכן המל' היא המחי' מאין ליש דוקא (א"ה, ובזה דוקא יובן גודל המעלה שבמל', להיות שמהחכ' ולמטה הוא השתל' עו"ע, ומ"מ המל' מחי' ומהוה מאין ליש דוקא להיות שבה דוקא מושרש כח העצמות כו') וכמו"כ בהנמשל הארץ שלמטה הרי בה דוקא נמצא כח הצומח להצמיח, והגם ששמים לרום מ"מ כח ההתהוות הוא דוקא בארץ הגשמי שהוא בחי' מל' דוקא. וזהו ההפרש בין ב' בחי' נסים נסים שמלוובשים בדרכי הטבע היינו ששרשם מבחי' אנ"י כמו שנמצא באי"ן, ושרשם מאנ"י דוקא מבחי' העצמיות רק שצריכין למשוך ע"י האין, כי בכדי שהאני יומשך בטבע צ"ל ע"י בחי' אין, כדי שיהי' באפשרי להתלבש בטבע דוקא כו', ונסים שיוצאים מדרכי הטבע, היינו מצד בחי' האי"ן כמו שכלולים באני שמשו"ז נמשך הנסים שיוצאים מדרכי הטבע לגמרי, ונמצא יובן ששרש ב' הנסים הוא מעצמות א"ס דוקא, רק שנסים המלוובשים בדרכי הטבע שרשם הוא מאנ"י כמו שנמצא בהאין, ולהיות כן הנסים הם מלוובשים דוקא בדרך הטבע, משא"כ הנסים שיוצאי' מדרכי הטבע שרשם מבחי' האי"ן כמו שכלול באנ"י כו'. ועפ"ז יובן מ"ש ברוך שעשה נסים לאבותינו, שהאמת הוא כי יש ב' סוגי נסים, הא' נסים המלוובשים בדרכי הטבע, והב' נסים היוצאי' מדרכי הטבע לגמרי, ושרש הב' נסים הוא מבחי' עצמות א"ס ב"ה שלמעלה מסדר השתל' רק הנסים המלוובשים בדרכי הטבע שרש המשכתם הוא מבחי' אנ"י כמו שהוא מלוובש באי"ן (א"ה, הם עוברי' במעבר הכלים, שהם כלים הפועלי' על האור דאנא אמלוך הנ"ל) ונסים היוצאים מדרכי הטבע שרש המשכתם הוא מבחי' האי"ן כמו שכלול באנ"י (א"ה, אנ"י זה הוא הרצון דאנא כו' אמנם ברצון זה הרי נמצאו כל העולמו' כו'. ויש בחי' אור פנימיו' מדרי' אנא כו' והוא בחי' האי"ן של האנ"י כו'). וזהו ברוך שעשה נסים לאבותינו, אבותינו הם בחי' ומדרי' חו"ב*, ונס הוא רוממות הטבע, כי או"א במזלא אתכלילו* שמקבלים מחיצוניות הכתר (א"ה, לפי שזיוגייהו תדיר לצורך קיום העולמו' וכללי' קיום העולמו' ושרשם הראשון הוא בחיצוניו' הכתר כנ"ל) כו' משא"כ הנסים שרשם הוא בלמעלה מסדר השתל' וע"י הנסי' הוא גם העלי' לחו"ב שהם אבותינו וזהו שעשה נסי' לאבותינו והבקשה הוא שיהי' גם בזמן הזה כו'.

אבותינו . . חו"ב: ראה גם תניא פ"ג. ובכ"מ.

או"א במזלא אתכלילו: זהר ח"ג רצב, א. תו"א יתרו עב, ריש ע"ג.